

Sygn. akt VII U 1481/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 stycznia 2017 r. w Warszawie

sprawy Z. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o przyznanie i przeliczenie renty rodzinnej

na skutek odwołania Z. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 29 lipca 2016 r., znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 lipca 2016 r. (znak: (...)), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. przyznał Z. W. prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu K. W. od dnia 1 lipca 2016 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie świadczenia. Do ustalenia podstawy wymiaru renty osoby zmarłej organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne K. W. z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1980 do 2009 r. oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty osoby zmarłej, który wyniósłby 52,53%. Podstawa wymiaru renty osoby zmarłej obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 52,53% przez kwotę bazową 2.578,26 zł wyniosłaby 1.354,36 zł. Do ustalenia wysokości świadczenia, jakie przysługiwałoby osobie zmarłej, organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 26 lat i 17 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 2 lat, 9 miesięcy i 24 dni. Wysokość świadczenia osoby zmarłej na dzień 1 lipca 2016 r. wyniosłaby miesięcznie 1.371,06 zł. Z kolei renta rodzinna, stanowiąca 85% świadczenia osoby zmarłej wynosi 1.165,40 zł, co po zmniejszeniu o kwotę przekroczenia daje kwotę w wysokości 686,78 zł brutto (decyzja z dnia 29 lipca 2016 r. znak:(...), k. 43-46 a.r.).

Z. W. w odwołaniu z dnia 14 września 2016 r. domagała się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez ponowne przeliczenie wysokości renty rodzinnej oraz wyrównanie otrzymanego świadczenia za okres od dnia 13 maja 2011 r. do chwili złożenia wniosku o świadczenie. W ocenie odwołującej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako organ odpowiedzialny za wypłatę świadczenia miał wiedzę i możliwość poinformowania jej o warunkach uzyskania prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu, czego jednak nie uczynił. Wskazała, że o możliwości ubiegania się o przyznanie ww. świadczenia dowiedziała się dopiero od osób trzecich, co było przyczyną złożenia przez nią stosownego wniosku w późniejszym terminie. Podkreśliła, że jej mąż pracował łącznie 29 lat, a z tytułu zatrudnienia były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne, które następnie miały być przeznaczone na wypłatę świadczenia emerytalnego bądź rentowego. Nadmieniła także, że po śmierci męża jej stan zdrowia bardzo się pogorszył, na co wpływ miała

nienajlepsza sytuacja finansowa, w jakiej nagle się znalazła. Wskazała, że obecnie jest zmuszona ponosić duże koszty leczenia celem poprawy swojego stanu zdrowia, a także jej obciążona zobowiązaniami kredytowymi, które zaciągnęła wspólnie z mężem. Zdaniem odwołującej w świetle tak szczególnych okoliczności, organ rentowy winien przyznać jej prawo do renty rodzinnej za okres od śmierci męża K. W. (odwołanie z dnia 14 września 2016 r. k. 2 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., w dniu 28 września 2016 r. zajął stanowisko w sprawie i wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy stwierdził, że zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wskazał, że jak wynika z akt rentowych, wniosek o rentę rodzinną wpłynął w dniu 21 lipca 2016 r. i od pierwszego dnia tego miesiąca zostało przyznane świadczenie. Zaznaczył przy tym, że stosownie do treści art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej, postępowanie w sprawach świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest wszczynane jedynie na wniosek zainteresowanego. Z tego względu, w ocenie organu rentowego decyzja o przyznaniu renty rodzinnej jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona. Dodał także, że świadczenie zostało przeliczone w oparciu o przedłożone dokumenty na mocy decyzji z dnia 19 sierpnia 2016 r. oraz decyzji z dnia 23 września 2016 r. (odpowiedź na odwołanie z dnia 28 września 2016 r. k. 4 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 20 października 2016 r. odwołująca sprecyzowała, że kwestionuje wyłącznie datę, od jakiej Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał na jej rzecz prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu K. W. (pismo procesowe z dnia 20 października 2016 r. k. 9 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. W., urodzony w dniu (...), w okresie od dnia 29 września 2000 r. do dnia 14 lutego 2010 r. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Teatrze (...) w W.. W okresie ww. zatrudnienia, K. W. wykonywał pracę na następujących stanowiskach: od dnia 29 września 2000 r. do dnia 16 sierpnia 2007 r. rzemieślnika teatralnego – montażysty teatralnego, od dnia 17 sierpnia 2007 r. do dnia 31 października 2007 r. – portiera, a w okresie od dnia 1 listopada 2007 r. do dnia 14 lutego 2010 r. – starszego portiera (świadcstwo pracy z dnia 16 lutego 2010 r. k. 19-20, umowa o pracę z dnia 28 września 2000 r. k. 21-22 a.r.).

K. W. i Z. W. (z domu S.) zawarli związek małżeński w dniu 23 sierpnia 1979 r. z W. (odpis skrócony aktu małżeństwa k. 27-28 a.r.).

K. W. zmarł w dniu 14 lutego 2010 r. (odpis skrócony aktu zgonu k. 29-30 a.r.).

W dniu 21 lipca 2016 r. Z. W. złożyła wniosek o przyznanie na jej rzecz prawa do renty rodzinnej po zmarłym mężu K. W. (wniosek z dnia 21 lipca 2016 r. k. 1-14 a.r.).

W rozpoznaniu powyższego wniosku, organ rentowy decyzją z dnia 29 lipca 2016 r., znak: (...), przyznał Z. W. prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu K. W. od dnia 1 lipca 2016 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie świadczenia. Obliczając wysokość świadczenia, organ rentowy wskazał, że do ustalenia podstawy wymiaru renty osoby zmarłej przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne K. W. z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1980 do 2009 r. oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty osoby zmarłej, który wyniósłby 52,53%. Podstawa wymiaru renty osoby zmarłej obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 52,53% przez kwotę bazową 2.578,26 zł wyniosłaby 1.354,36 zł. Do ustalenia wysokości świadczenia, jakie przysługiwałoby osobie zmarłej, organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 26 lat i 17 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 2 lat, 9 miesięcy i 24 dni. Wysokość świadczenia osoby zmarłej na dzień 1 lipca 2016 r. wynosiłaby miesięcznie 1.371,06 zł. Z kolei renta rodzinna, stanowiąca 85% świadczenia osoby zmarłej wynosi 1.165,40 zł, co po zmniejszeniu o kwotę przekroczenia daje kwotę w wysokości 686,78 zł brutto (decyzja z dnia 29 lipca 2016 r. znak: (...), k. 43-46 a.r.).

W oparciu o kolejno przedkładane przez ubezpieczoną dokumenty dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia zmarłego K. W., organ rentowy decyzją z dnia 19 sierpnia 2016 r., znak: (...), przeliczył rentę rodzinną wnioskodawczyni od dnia 1 lipca 2016 r. Przeliczając wysokość świadczenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że do ustalenia podstawy wymiaru renty osoby zmarłej przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne K. W. z 10 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 2000 do 2009 r. oraz wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty osoby zmarłej, który wyniósłby 81,39%. Podstawa wymiaru renty osoby zmarłej obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 81,39% przez kwotę bazową 2.578,26 zł wyniosłaby 2.098,45 zł. Do ustalenia wysokości świadczenia, jakie przysługiwałoby osobie zmarłej, organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 26 lat, 8 miesięcy i 19 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 3 lat, 2 miesięcy i 10 dni. Wysokość świadczenia osoby zmarłej na dzień 1 lipca 2016 r. wyniosłaby miesięcznie 1.702,62 zł. Z kolei renta rodzinna, stanowiąca 85% świadczenia osoby zmarłej wynosi 1.447,23 zł, co w związku z zamiarem osiągnięcia przychodu powodującego zmniejszenie świadczenia kwotę w wysokości 968,61 zł brutto. Stanowisko to organ rentowy podtrzymał na gruncie kolejnej decyzji z dnia 23 września 2016 r., znak: (...) (decyzja z dnia 19 sierpnia 2016 r., znak: (...), k. 73-76, decyzja z dnia 23 września 2016 r., znak: (...) k. 87-89 a.r.).

Od decyzji z dnia 29 lipca 2016 r., znak: (...), Z. W. wniosła odwołanie do tut. Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie. W treści odwołania, jak również w piśmie procesowym z dnia 20 października 2016 r. odwołująca sprecyzowała, że kwestionuje wyłącznie datę, od jakiej Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał na jej rzecz prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu K. W., domagając się wyrównania ww. świadczenia za okres od dnia 13 maja 2011 r. do chwili złożenia wniosku o świadczenie (odwołanie z dnia 14 września 2016 r. k. 2 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych odwołującej. Zdaniem Sądu powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 29 lipca 2016 r., znak: (...), w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887) świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. W art. 129 ust. 2 uregulowany jest wyjątek od tej zasady, lecz dotyczy on wyłącznie takiej renty rodzinnej, której dochodzi się już od dnia śmierci ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, a więc sytuacji, która nie wystąpiła w rozpatrywanej sprawie. Generalną zasadą prawa emerytalno-rentowego jest to, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury lub renty (tj. spełnienia ustawowych warunków zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie w celu jego przyznania (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2013 r., III AUa 902/12 oraz sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 stycznia 2013 r., III AUa 782/12). Reguła powyższa wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, tj. za okres po nabyciu prawa in abstracto, a przed złożeniem wniosku, co w literaturze przedmiotu uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń (zob. I. Jędrasik-Jankowska, Prawo..., s. 185; T. Zieliński, Ubezpieczenia..., s. 212). Można więc powiedzieć, że jakkolwiek same świadczenia z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych nie ulegają przedawnieniu (z wnioskiem można wystąpić w każdym czasie) - przedawnieniu ulega roszczenie o wypłatę tych świadczeń w sytuacji niezgłoszenia wniosku o emeryturę lub rentę po nabyciu in abstracto prawa do nich. Dopiero złożenie wniosku o świadczenie z ubezpieczenia społecznego powoduje obowiązek jego wypłaty, a ustawodawca nie przewidział możliwości wyrównywania świadczenia osobom, które wystąpiły z wnioskiem o nie później niż nabyły do niego prawo, jeżeli zwłoka spowodowana została brakiem staranności w prowadzeniu własnych spraw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2014r. w sprawie II UK 398/13). W

judykaturze wykształcił się jednak pogląd pozwalający na dochodzenie wypłaty renty rodzinnej za okres wcześniejszy niż wynikający z art. 129 ustawy emerytalnej w szczególnych okolicznościach, tj. np. gdy konieczne było oczekiwanie na przeprowadzenie postępowania o uznanie za zmarłego ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, po którym miałyby zostać przyznana renta rodzinna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2006 r. w sprawie I UK 320/05), czy też w sytuacji pozbawienia wolności ojca – przedstawiciela ustawowego – małoletnich uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłej matce (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r. w sprawie I UK 117/06).

Mając na uwadze powyższy stan faktyczny i prawny nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że zaskarżona decyzja organu rentowego była prawidłowa. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał w niej rentę rodzinną uprawnionej Z. W. po zmarłym mężu K. W. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek o przedmiotowe świadczenie (w dniu 21 lipca 2016 r.), czyli od dnia 1 lipca 2016 r. zgodnie z art. 129 ust. 1 powyższej ustawy. Trzeba podkreślić, że w niniejszej sprawie nie znajdzie zastosowania ust. 2 art. 129 ustawy, gdyż aby została wypełniona dyspozycja tego przepisu w omawianym stanie faktycznym wniosek o rentę rodzinną musiałby zostać złożony w marcu 2010 r. i wówczas przedmiotowe świadczenie przysługiwałoby od dnia śmierci męża odwołującej, która nastąpiła w dniu 14 lutego 2010 r. Jako że nie może być wątpliwości, że odwołująca złożyła wniosek o rentę rodzinną w okresie, wynoszącym ponad sześć lat od śmierci męża, wypłacenie przez organ rentowy renty rodzinnej od dnia 01 lipca 2016 r. było prawidłowe.

Jednocześnie zaznaczenia wymaga, że żadne normy prawne nie nakładają na Zakład Ubezpieczeń Społecznych określonego obowiązku informacyjnego wobec osoby ubiegającej się o świadczenie. Organy rentowe udzielają wyłącznie informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń, co nie zmienia jednak faktu, że postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że przepisy ustawy przewidują wszczęcie tego postępowania z urzędu. Z przepisów, regulujących kwestie dotyczące zasad nabywania prawa do rent i emerytur, w tym z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń nie wynika, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał obowiązek abstrakcyjnie informować ubezpieczonego o ewentualnie przysługującym mu prawie do świadczenia. Także w wyroku z dnia 5 marca 2008 r. (III UK 93/07) Sąd Najwyższy podkreślił, że nawet z art. 61 Konstytucji RP nie wynika obowiązek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych informowania potencjalnie zainteresowanych o możliwości nabycia prawa do konkretnego świadczenia. Sąd Najwyższy stwierdził, że uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego, w tym m.in. prawo do emerytury, czy renty są wyczerpująco uregulowane w przepisach powszechnie obowiązującego prawa. Jedną z zasad demokratycznego państwa prawnego jest wymóg jawności prawa, rozumiany w ten sposób, że akty prawne obowiązują dopiero po ich ogłoszeniu w stosownym organie promulgacyjnym i upływie *vacatio legis*, tak, aby zainteresowane podmioty miały możliwość i czas na zapoznanie się z obowiązującym stanem prawnym. Dotyczy to zarówno obowiązków nakładanych na rozmaite podmioty, jak i przysługujących im uprawnień. W związku z zasadą jawności prawa obowiązuje również zasada, że niezajomość prawa szkodzi, podkreślająca, że osoby uprawnione do świadczenia powinny same wykazać się aktywnością w ustalaniu swojej sytuacji prawnej.

Skoro zatem w rozpoznawanej sprawie odwołująca, jako uprawniony członek rodziny zmarłego, wniosek o przyznanie renty rodzinnej złożyła w dniu 21 lipca 2016 r. świadczenie przysługuje jej od miesiąca złożenia wniosku. Brak jest także podstaw prawnych do wypłaty świadczenia za okres przypadający od dnia 13 maja 2011 r. w oparciu o zastosowanie instytucji przywrócenia terminu, gdyż instytucja ta nie znajduje w tym przypadku w ogóle zastosowania z uwagi na brak obowiązywania jakiegokolwiek sztywnego terminu do złożenia wniosku o przedmiotowe świadczenie.

W tej sytuacji, Sąd Okręgowy, na podstawie wszechstronnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz w oparciu o obowiązujące przepisy prawa przyjął, że odwołanie Z. W. od decyzji z dnia 29 lipca 2016 r., znak: (...), było bezzasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. podlegało oddaleniu.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)